СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 116. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 20 травня 1933. VOL. XLI. No. 116. Jersey City, N. J., Saturday, May 20, 1933. THREE CENTS.

З КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗА

ДИСКУСІЯ НАД ЗВІТАМИ ЕКЗЕКУТИВИ І ГОЛОВНИХ УРЯДНИКІВ.

Знавець стверджує добру господарку в У. Н. Союзі.

ДІТРОЙТ. — В середу здавали звіти головні урядники, а по них відкрито дискусію над звітами екзекутиви. До заступника предсідателя п. Гришка і заст. предс. панни Баволяк не ставлено ніяких питань, подякувавши їм за працю.

До головного предсідателя М. Мурашка поставлено десятки питань, як теж до головного фінансового секретаря Р. Слободяна. По вичерпанню відповідей подякували гол. предсідателеви, як і його заступникам, повстанням з місць. Гол. фінансовий секретар міг відповісти тільки на частину питань, а на дальші питання відповідатиме в четвер рано.

Питання й відповіди обіймали цілий ряд справ, які відносяться до діловодства в У. Н. Союзі, інвестицій, реформи, молоді й т. п.

Підчас дискусій допущено до слова адвоката Чарноського, котрий повідомив конвенцію, що він приніс зі собою концесію влади стейту Мішіген на провадження асекураційного діла У. Н. Союза.

Головний екзамінер стейту Мішіген, містер Рое, котрий прибув на 18 конвенцію, подав до відома делеґатів, що він провірив ціле діловодство У. Н. Союза та заявив, що є радий, що видано в стейті Мішіген концесію У. Н. Союзови як інституції, яка є дуже добре загосподарена та побудована на таких асекураційних засадах, які запевняють їй гарну будучність.

Жінки у привіт конвенції.

Пані Олена Лотоцька, голова „Союза Українок Америки", привитала конвенцію від імени зорганізованого в Америці українського жіноцтва, яке під прапором „Союза Українок" служить тим самим ідеалам, що й У. Н. Союз. Вона побажала, щоби жіноцтво стануло в рядах Союза, а Союзовці щоби попирали змагання жінок до організації.

Свято в честь делеґатів 18 конвенції.

У вівторок вечером відбувся у великій галі „Бук Кедилак Готел" святочний концерт, влаштований у честь делеґатів.

Від імени комітету свята виголосив привітне слово д-р А. Кібзей, котрий проводив святом. Повітовий урядник, Елмер О'Гара, зложив привіт по англійськи. Кількадесятьлітний член У. Н. Союза, о. М. Струтинський, розповів про давні часи нашої іміґрації та про труднощі, які треба було переборювати, заки У. Н. Союз зріс до сьогоднішньої могутности. Бесідник вичислив теж поіменно цілий ряд Союзових діячів, померших і живучих, тих котрі оставали ціле життя вірні Союзовій ідеї, як і тих, котрі ще й сьогодня ревно Союзови служать, хоч уже стоять над гробом і немічні тілом.

Хорові виступи розпочато відспіванням гимну У. Н. Союза, до якого музику уложив М. Гайворонський, а слова о. Мусійчук. Гимн і вязанку пісень відспівав хор ім. М. Лисенка, під орудою о. Е. Королишина, котрий виступив ще й зі сольовим співом. Хор ім. І. Котляревського, при церкві Преч. Діви Марії в Гемтремк, виступив зі своїми продукціями під управою п. А. Стисловського. Хор „Думка" співав під батутою п. І. Атаманця. Хорові продукції випали дуже гарно. Кінцеве слово від молодого покоління виголосив адвокат Іван Панчук.

Свято закінчено відспіванням національного гимну. По концерті знято спільну фотографію з усіх трох хорів і з присутних.

АРЕШТУВАЛИ 400 СТРАЙКУЮЧИХ ФАРМЕРІВ.

МЕДІСОН (Вісконсін). — На приказ ґовернора поліція й національна ґвардія розгваняли палками та слізними бомбами страйкуючих фармерів, які нападали на страйколомів та виливали молоко на землю. Тепер ці напади вже припинилися. Поліція арештувала 400 страйкарів, яких ставлять перед суд за напади. Говернор заявив, що кождий виступ з насильством страйкарів буде здушуватися найрішучішими засобами поліції та війська.

ЧЕРГОВА РЕВОЛЮЦІЯ НА КУБІ.

ГАВАНА (Куба). — Почалася чергова революція проти сучасного уряду. Революціонери сконцентрували в районі Санта Кляра та в провінції Камаґва поважні сили повстанців, які захопили деякі урядові іституції. Уряд робить заходи, щоби при помочі армії здавити повстання.

РОЗБУДОВУЮТЬ ФЛЬОТУ.

ВАШИНГТОН. — Першого серпня пічнуться роботи на 230,000,000 долярів, які призначено на розбудову воєнної фльоти. Роботи мають бути розложені на три роки й вони входять у загальний плян боротьби з безробіттям.

100 КМ. ПІШКИ НА ЗІЗД РІДНОЇ ШКОЛИ.

На Зїзд Рідної Школи, що відбувся 24. квітня ц. р. у Львові, прибули, виказуючи велике зацікавлення села справами Р. Ш., два цікаві гості: свідомі селяни Микола Галун і Гавриїл Лошня з села Валяви за Перемишлем, що й пройшли, вибрані з цього села делеґатами на Зїзд, усю дорогу, більш як 100 км., пішки. По дорозі, біля стації Мшана, придержала обох делеґатів поліція, ще й перевела у них основну особисту ревізію і списала протокол; дивувалася дуже, чого їм хочеться йти так далеко „для глупей україньскей шопки". Остаточно обох звільнено і вони побули на Зїзді, а потім вийшли зі Львова назад пішки до свого села.

ЦІКАВИЙ „ЮВИЛЕЙНИЙ" ЗБІРНИК.

У звязку з тим, що незабаром минає вже десятий рік, як православним митрополитом у Польщі став о. Денис, гурток православних Українців рішив видати спеціяльних збірник статей і документів, які вияснюють сумний стан українського православного життя під головуванням митр. Дениса та його злощасної політики. Редактором збірника намічено прот. П. Табінського.

У БІЛИЙ ДЕНЬ ПРОПАЛА ДІВЧИНА.

Часопис „Наше Життя", що виходить у Буенос Айрес, доносить таке: „Дня 1. березня ц. р. в 5 год. пополудні вийшла на вулицю до склепу донька нашого широко відомого Українця Григорія Козака. По годині мати, яка даремно чекала на доньку й не могла дочекатися, почала робити розшуки. До вечора дівчина не вернулася. Справу пропавшої дівчини віддано поліції, котра по нинішній день веде розшуки, але без висліду. Пропавша називалася Ярослава й мала 17 літ".

ПРИГОДА КОНТРАБАНДИСТІВ.

На польсько-чехословацькій границі біля Новоготоргу стрінулася гранична сторожа з гуртком контрабандистів, що пробували перевести до Чехословаччини більшу партію безрог. Коли на заклик граничника контрабандисти не хотіли задержатися, впало кілька стрілів, від яких упав В. Дзядонь, тяжко ранений у живіт. Інші контрабандисти втікли, залишивши безроги на місці.

ТОРЖЕСТВЕННА ВИСТАВА ПЕСИ МУСОЛІНІЯ У ВІДНІ.

У віденському Державному Театрі давали премієру песи Мусолінія „Сто днів". Вистава була дуже торжественна. На виставу прибули всі члени австрійського уряду, дипломатичного корпусу та аристократія Відня. Члени італійського посольства прибули всі. По премієрі італійський посол у Відні, Преціозі, урядив у сальонах посольства пир. Останню дію песи передано через радіо, щоби таким чином і сам Мусоліні міг послухати свого твору. В імени Мусолінія подякував публиці за щирі оплески один з режісерів Державного Театру.

КРОВАВА СУТИЧКА 150 ПОЛЬСЬКИХ СЕЛЯН З ПОЛІЦІЄЮ.

У селі Касіна Велика, повіт Ліманова, юрба коло 150 людей напала на 4 поліцаїв, що вели на постерунок двох арештованих людей за те, що попереднього дня ставили спротив поліцаям і вдаремнили їм виконувати службу. Юрба старалася відбити арештованих, окружила поліцаїв і заатакувала їх дрючками та камінням. Один поліцай був ранений. Інші поліцаї вжили зброї, вистрілили пять разів, наслідком чого трох людей з юрби було ранених. Опісля юрба розбіглась. Один ранений, Новак, помер. На місце приїхала судово - прокураторська влада, повітовий староста та комендант поліції, щоби перевести слідство.

СМЕРТНИЙ КОПНЯК.

В брамі дому при вул. Казимирівській ч. 35 у Львові побилися 21-літній робітник Маркус Тафлінський з 20-літнім робітником Мойсеем Гальперном за те, що Гальперн висловився зневажливо про його 19-літню наречену. Тафлінський копнув Гальперна так небезпечно в живіт, що той незабаром умер. Тафлінського та його дівчину арештували.

ЛЮБОВНА ТРАГЕДІЯ НА СЕЛІ.

Василь Пиць у Петранці, повіт Калуш, застрілив із втятого кріса Пелагію Зунак, після чого дальшим вистрілом відобрав собі життя. Трагічна подія склалася біля хати дівчини на любовному підкладі.

ПРИЯТЕЛІ ЗАМИКАЮТЬ ГРАНИЦІ.

З початком квітня Франція призначила новий контингент для ввозу конфекції з Польщі. Привіз мужеського одягу є взагалі заборонений, а для жіночої конфекції признано дуже малий контингент на 1,975 кг. Французький уряд мотивує це тим, що польскі експортери вже вичерпали попередній контингент.

Подібно мається справа з вивозом дерева до Чехословаччини. „Ринек Джевни" нарікає, що вивіз дерева до Чехословаччини натрапляє на щораз більші труднощі. Переговори з чеськими імпортерами є безуспішні; навіть пороблені замовлення мусіли Чехи відкликати, бо міністерство фінансів відмовило їм потрібній для заплати девізи.

НОВА ПОЛЬСЬКА ДРАЧКА.

Повітовий орґанізатор „стражакуф" при Виділі Ради повітової в Підгайцях видав поручення всім сільським „стражакам", що вони мають бути як „асиста" при всіх читальняних театральних виставах, а за їх „асисту" (по двох) обовязані читальні платити по 2 зол. Крім того п. орґанізатор побирає від війтів по кільканадцять зол. на ріжні друки і т. п., не питаючи згоди громадських Рад.

ВІДІБРАВ СОБІ ЖИТТЯ.

Дня 11. квітня ц. р. помер трагічною смертю в Коломиї студент прав Богдан Евген Чолій, літ 23. Померший лишив лист до родини, в якому одначе не подав причини самогубства.

АВСТРІЙСЬКІ РАДІОАМАТОРИ І ПОЛІТИКА.

800,000 австрійських Німців, членів соціял-демократичної партії, повідомили централю радія, що перестануть бути абонентами наслідком останніх промов деяких християнсько-суспільних міністрів, переданих через радіо. Згадані міністри виступали у своїх промовах проти соціял-демократії. Радіо втратило через них 1,600,000 шилінгів.

ЗЛОВИЛИ ВБИВНИКА.

В Нойдорфі, пов. Дрогобич, зловила поліція Костя Антонюка, що перед кількома днями вбив і ранив кількоро людей у Рихтичах. Окружений погонею, злочинець стрілив собі з револьвера в голову і зранився тяжко, однак буде жити. Його перевезли до шпиталю в Дрогобичі, де переведено операцію. Коли подужає, стане перед наглим судом, де чекає його кара смерти.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД НА КАЛІКУ.

Перед судом присяглих у Львові велася розправа проти двох молодих хлопців зі села Бутин, пов. Жовква. Обжалуваним, П. Луцкеву і А. Константинову, закидував акт обвинувачення грабіжницький напад на Міхала Хіража, що є від народження калікою. Хіраж служив у бутинському дворі і як ощадна людина зложив собі зі своїх заробітків 800 зол. і 6 дол., які носив постійно в торбині на карку. Одного разу, коли Хіраж перевозив почту з Дворіщ до Бутина, згадані хлопці напали на нього, побили до непритомности і забрали йому всі зароблені гроші. На розправі звалювали вину один на другого. У висліді обв. Луцкова засуджено на 3 роки тюрми, а обв. Константинова на півтора року.

ПРИБОРКАНА ЯЗВА.

Від довшого часу гуляла по Сяноці жмінка обманців, що заманювала селян до гри „у три карти" та забирала їм не раз останній гріш. Кождого торгового дня можна було почути, що ті „лицарі промислу" когось обіграли. Вкучилося те врешті навіть і поліції і вона арештувала шістьох картографів та відставила їх до суду.

КЕМАЛЬ БАША ПЕ ЗА 30 ГОДИН 120 ФІЛЯЖАНОК КАВИ.

„Дейли Телеграф" повідомляє, що недавно вернувся з Ангори (столиця Туреччини) один Англієць, який нарочно досліджував осередок, у якому живе Кемаль баша, диктатор Туреччини. Він каже, що Кемаль має таку повагу й енергію, які роблять з нього першого чоловіка в Туреччині. Кемаль дуже працьовитий. Нераз працює без упину й тридцять годин. Щоби побороти сон, пе за той час багато чорної мока-кави. Нераз випе за такий час і 120 філіжанок кави. Одначе таке велике вичерпання треба надолужити й спанням. Томуто після такої роботи вміє він спати без перестанку й 24 години. Хоч Кемаль баша так тяжко працює, то майже незамітно, щоби він старівся. Кажуть, що може він дожити поважного віку, хоч не такого, як відомий Заро Аґа, який недавно вернувся з Америки до Царгороду.

ЯПОНЦІ НА ПЕРЕДМІСТЯХ ПЕКІНУ

ВОНИ ПІДХОДЯТЬ ТАКОЖ ДО ТЯНДЗІНУ.

Готуються проголосити незалежність північного Китаю.

ТЯНДЗІН (Китай). — Японські війська вже підійшли на кілька миль до Пекіну й Тяндзіну. Їх передові розвідчі відділи вже доходять до обох міст. Китайська армія здезорганізовано відходить поспішно, так, що японська армія ледви тримає з нею звязок.

Військове командування заявляє, що тепер Японців ніщо не стримає від захоплення Пекіну та Тяндзіну, хіба Китайці негайно приймуть усі умови, які їм ставлять Японці. До Японців перейшли китайська армія в числі 10,000 жовнірів. Це армія генерала Лі-Лі-Чена, який готується проклямувати незалежність північного Китаю.

Генерал Лі-Лі-Чен уже давно відомий зі свого наміру створити незалежну північно-китайську державу, яка булаб у союзі з Манчуком. Чужинецькі війська, що охороняють европейські концесії в Пекіні та в Тяндзіні, вже приготовилися до приходу Японців. Вони будуть старатися недопустити до ніяких воєнних подій на терені їх концесій.

БАГАТО НАДІЙ НА ПРОМОВУ ГІТЛЄРА.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Учасники міжнародньої конференції в справі роззброєння сподіваються, що тепер зміниться становище німецької делеґації на конференції, а тому конференція зможе продовжувати свою працю. Ця сподіванка повстала після промови канцлера Гітлєра в райхстагу про те, що Німеччина буде тепер домагатися роззброєння інших держав і підтримає всі пляни про зменшення зброєння.

До цієї промови стояла справа так, що німецькій делеґації готові були запропонувати залишити конференцію, коли Німеччина буде далі домагатися права збройтися нарівні з іншими державами. Та Французи й деякі інші учасники конференції ставляться до заяви Гітлєра критично й уважають, що він властиво нічого нового не сказав, лише змінив форму німецьких домагань рівноправности в зброєнню.

ГІТЛЄРОВИ ПРИЗНАЮТЬ ЗДІБНОСТИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Майже всі признають, що своїм виступом з великою промовою в райхстаґу Гітлєр показав, що він має дипльоматичні здібности. Його промова задоволнила націоналістичні маси Німеччини, а разом з тим викликала добре враження за кордоном.

Кажуть, що Гітлєр свою промову зложив за вказівками бувшого канцлера Брінінга, з яким він недавно примирився. Можливо, що Брінінг стане в уряді Гітлєра на становищі міністра закордонних справ, бо він визначився своєю зручною політикою в часах канцлерства, коли він здобув собі симпатії навіть від Французів.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ СПОДІВАНКИ НА АНГЛІЮ ТА АМЕРИКУ.

МОСКВА (СССР). — В радянських урядових колах сподіваються, що Англія та Злучені Держави скоро прийдуть до порозуміння в справах далекосхідної політики. Большевики думають, що ці держави постараються покласти кінець японському мілітаризмови, виступивши разом проти Японії.

БУДУТЬ ОБШУКУВАТИ ПОДОРОЖНІХ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Уряд дав наказ переводити пильну ревізію на всіх кордонах Німеччини, як річей так і особисто всіх тих, що виїздять з Німеччини. Таксамо дозволено почті та митницям ревідувати всі пакунки й листи, щоб упевнитися, чи в них не везуть і не пересилають з Німеччини заборонених цінностей, як чужинецької валюти, акцій та інших цінних паперів, золота, срібла й т. д.

Отже тепер усі подорожуючі по Німеччині будуть наражені на неприємности особистої ревізії німецькими урядниками.

ЗАТВЕРДИЛИ ДОГОВІР З МОСКВОЮ.

ПАРИЖ (Франція). — У відсутности націоналістів-послів парлямент ухвалив ратифікувати договір Франції з Росією про ненападання та взаїмну ґарантію недоторкальности кордонів обох держав. Дехто вважає цю ратифікацію демонстрацією проти німецьких націоналістів-гітлєрівців.

ФРАНЦІЯ ВІДБУДОВУЄ КОЛЬОНІЯЛЬНУ ТОРГОВЛЮ.

ПАРИЖ (Франція). — Тут відбулися перші засідання торговельно-промислової конференції Франції, як метрополії, та її кольоній. У конференції беруть участь представники від усіх кольоній та найліпші знавці торговельно-промислові справи й економісти Франції.

Конференція має завдання знайти способи розбудови внутрішньої французької торговлі, як у самій метрополії так і торговлі з кольоніями та кольоній між собою. Цим Франція хоче ратувати „власними силами" свій тяжкий економічно-промисловий стан.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиді і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИЯВ СВІДОМОСТИ Й КАРНОСТИ

Хто був присутний на 18 конвенції У. Н. Союза, той певно запамятав собі одно:

Союзовці можуть мати ріжні погляди на ріжні справи, можуть критикувати своїх урядників і редакторів, можуть горячо дискутувати, можуть навіть ріжні помилки робити, ріжні недомагання толерувати, але все те — до певної „міри. Коли стане наглядним, що хтось із середини йде свідомо проти інтересів і ідеалів У. Н. Союза, проти наших національних змагань, то проти такого стають Союзовці у критичній хвилі — одним муром.

Не те важне, що бувшого головного радного, Олексу Питляра, видалено з ґалі нарад, що конвенційні делеґати не хотіли з ним сидіти й радити, що зажадали відчіплення від нього Союзової відзнаки, та що все те перейшло одноголосно, бо особа Питляра незамітна і для нікого не страшна. Видалення Питляра, якого загал Союзовців уважає большевицьким аґентом, приділеним до акції розбивання наших народніх установ, є тільки принагідною маніфестацією, котра заповідає, що така судьба, яка стрінула Питляра, жде всіх московських аґентів, котрі хотіли би залізти до нашого У. Н. Союза, до душі Союзовців.

Це була така чудова маніфестація й така природна, що мусіла кождого вхопити за серце. Вона дала ще один доказ, що У. Н. Союз був і є завсіди солідарний супроти ворогів нашого народу. Це був доказ свідомости, який вказував, що Союзовці добре розуміють, з якого боку йдуть удари, та не дають собі замилити очей демаґоґам, котрі прикривають себе робітничою маскою, вдають защитників робітників, а на ділі є руїнниками, аґентами наших ворогів, які розбивають робітничу і національну нашу силу.

Не в Питлярі вага, а в тім, що дійсна робітнича орґанізація видала найбільший осуд, який тільки могли видати дійсні робітники на своїх робітничих нарадах — супроти ворогів робітничої й народньої справи. Вона представника тих ворогів викинула за двері.

Так поступив У. Н. Союз, коли мав нагоду виявити свою волю в демократичний спосіб, через своїх заступників, через вибраних представників десятків тисяч робітників, зорґанізованих у нашій орґанізації.

Такий є У. Н. Союз і таким його вважають наша іміґрація і Рідний Край. В тім його сила. Те є й найпевнішою запорукою, що він надалі буде тим муром, об який розбиватимуться всі заходи ворогів нашого народу.

О. Сновида.

СТРАЧЕНИЙ ТРУД

Я вже писав про наших клерикалів. Як відомо, започаткували вони (О. Назарук, еп. Хомишин, „Мета", Кат. Союз і т. д.) широку акцію примирення з істнуючою державністю на західно-українських землях.

Не про неї хочу тепер говорити. Лише — про відгомін, який та акція стрічає серед польської суспільности. І от, переглядаючи відзиви польської преси на енунціяції й пастирські листи еп. Хомишина та „Нової Зорі" (його орґану, редаґованого Назаруком) — бачимо, що навіть архильояльні енунціяції не знаходять признання з боку польської преси.

І так пише „Слово Польске": „Еп. Хомишин не вирікається всякої ідеї самостійної державности... Він визнає владу польської держави, а не саму державу. А узнати її наказує з конечности, просто тому, що Українцям нічого іншого робити не лишається... Еп. Хомишин, осуджуючи становище **протидержавного** сепаратизму, не пропаґує й **продержавної** ідеї, що випливає з внутрішнього переконання й любови до Польщі... Еп. Хомишин, голосячи гасло льояльности, уважає його за конечну умову, або засіб до осягнення „Українцями" власних цілей, ближче неозначених".

Іншими словами — заяв льояльности мало, треба ще — „любови". Треба — будучи навіть архильояльними — виходити не з точки погляду української, а „оґульнопаньствовей"...

Так пише санаційний денник. А ось як ендецький, опозиційний, **Курер Львовскі:** „Не вільно називати Річи Посполитої „чужою державою", бо польська держава „для нікого (з її підданих) не може бути державою чужою, особливо для Руси"... Нехай отже орґан епископа Хомишина не дивується, що „Польща під жадною формою, навіть формою льояльности, не може терпіти сепаратизму українського, хоч би сепаратизм той бачив свій ідеал в дуже далекій будуччині"...

Для улекшення своєї угодової акції серед земляків, еп. Хомишин щось бомкає про самостійну Україну, але десь колись у туманній будуччині. Отже „Курер Львовскі" повчає його, що й це не дозволене. Як льояльність, то вже стопроцентова, без мрій — хочби й у тисячлітнім відділенню.

А ось що читаємо в краківськім консервативнім „Часі": „Льояльність еп. Хомишина є добра річ; є то формула, на яку уряд і суспільність польська завше готові згодитися, але — під умовою, щоби льояльність людности української була річева та істотна... Держава уділяє прав **по** сповненню горожанином його кардинальних обовязків супроти держави... Відворотний стан був би абсурдом"... Отже еп. Хомишин заявляє: ми готові бути архильояльними, лише дайте нам дещо—в шкільництві, церкві, тощо. А „Час" відповідає: спершу будь льояльний, а як довший час ним будеш — ну, тоді може щось дамо...

Нарешті ось недавно вмістила „Нова Зоря" статтю про Лемківщину, де писала, що треба ратувати ту загрожену частину нашої землі, де Москалі з Волині ширять православя московське, а Поляки — попирають москвофільство. І от — з приводу цеї невинної й льояльної статті—ціла польська преса напала на орґан еп. Хомишина з докорами, що він хоче внести „зажеве бунту і незґоди" в тихий і спокійний край, та що це ніяк не згоджується з нібито льояльними заявами табору Хомишина та його бажанням мирно співпрацювати з польським народом і державою; що це явна пропаґанда сепаратизму українського...

А з нагоди свята „Українська молодь Христови" — окричала польська преса те свято, проти якого аґітують крайні націоналісти українські — святом майже антидержавним.

Так приймає польська преса найдальше посунені спроби української угодової преси наладнати які-такі відносини з державою за ціну якнайдальших уступок, а сасом і самопониження

Тут цього не зробити. Але варта, щоб американська преса розвела — спираючись на ці факти, у себе дискусію й запитала табор наших клерикалів зпід знаку еп. Хомишина та О. Назарука — куди вони йдуть і що практичного бажають осягнути тою політикою? І чи мають вони право називати себе реалістами?

Життю треба дивитися в очі твердо й не дурити себе оманами.

ІСТОРИЧНИЙ ПРОМАХ

У пятнацяті роковини гетьманського перевороту.

Ще й досі вперто шириться між нами погляд (а в Галичині передусім), що в неґативному для нас висліді нашого державного будівництва завинила в першу черґу Центральна Рада та українська інтеліґенція, що тоді стояли при кермі подій.

Закидається Центральній Раді, в якій рішаючий голос мали тоді соціялісти-революціонери (навіть не ліві — бо ці пропаґували т. зв. чорний поділ у земельній реформі), що кокетувала село, переліцитовувала большевиків, проголошуючи в III. і IV. універсалі соціяльні реформи й цим підготовила на Україні ґрунт для большевизму. Та цим всежтаки не зєднала собі села — навпаки, відштовхнула його від себе. Закидується українській інтеліґенції, що випустила з рук керму національним підйомом, що його дали нам перші місяці української революції, що не прочунялась, коли прийшли на Україну Німці й не схаменулась, коли прийшла хвилина грізного моменту, коли на місце Центральної Ради прийшов гетьман. Тут мається на увазі відомий вислів ґенерала Ґренера: „цу шпет"! (запізно).

Історики й мемуаристи, що в працях своїх дають нам картину українського визвольного руху й державницького будівництва в рр. 1917—1918, торкаючись першого державного перевороту на Україні — повалення (чи упадку) републиканської форми правління й проголошення (чи наставлення) гетьманату — аналізуючи цю історичну подію, що мала для нас у дальшому майбутньому такі прикрі наслідки, не вичерпують усіх внутрішніх і зовнішніх проблєм, що мали рішаючий вплив на такий хід і характер подій. Не підходять до питання гетьманського перевороту всебічно, беручи під увагу усі періпетії початків української національної революції й ці перепони, що їх від самого початку стрічала на свойому шляху Центральна Рада (неґативне ставлення петроградського центрального уряду й місцевих урядових чинників та національних меншин, перепони військового командування в ділянці орґанізації національної армії, большевицьке повстання в листопаді й січні, а врешті війна з большевицькою Росією). Все те впливало на стабілізування відносин в краю й закріплення авторитету правління, не торкаючи вже шаленої аґітації московських лівих уґруповань, що ні на хвилину не покинули своїх імперіялістичних тенденцій та не могли погодитися з українським сепаратизмом, а для осягнення своєї мети вживали демаґоґічних соціяльних кличів.

Українська революція вже від перших початків мала ненадійний, стихійний характер та зразуж видвигнула приспані досі національні прямування. Та клясовий склад української нації — перевага селянства — вже заздалеґідь вирішив характер нашої революції. І вона пішла по лінії національних, але і соціяльних інтересів селянства. Томуто впродовж української революції ми бачимо таке цікаве явище: рівнобіжність національних і соціяльних моментів. Поєднати оба ці моменти серед тодішніх обставин було важко. Ще важче було дати (хоч це й було змаганням Центральної Ради) перевагу першому. Бо треба було рахуватися з тодішньою психозою й рівнем національної свідомости широких мас. Проблєма, що цілою своєю величиною станула тоді перед нашими керманичами. Це для ілюстрації стану внутрі краю.

Були й зовнішні сили, що мали вплив на упадок Центральної Ради. Прочунявши від ненадійного удару й жалуючи свойого хибного кроку, що в 1914 р. пішли проти Німців разом з Антантою, російські монархістичні круги, а передусім активні тоді лави російської ґенераліції й офіцирства, зґруповані на дДоном біля ґен. Каледіна й на Кубані біля ґен. Корнілова й ґен. Алєксєєва (т. зв. Добровольческая Армія), почуваючи себе затісно — намагаються поширити свій терен на Україну, вважаючи її необхідною базою для своєї у ширшому масштабі плянованої реставраційної акції у майбутньому (це врешті доказав напрямок військового походу й стратеґічний плян армії ґен. Денікіна в рік пізніше). І в цьому напрямі вже від самого початку приходу Німців на Україну починають явну й закулісову пропаґандивну й підготовчу працю, намагаючись прихилити собі німецьке військове командування. Велику ролю в цій акції відіграли очевидно ці московські монархісти, що перебували тоді на Україні. А що в сферах німецької великої посілости й важкого промислу, що завжди мав на оці східні терени для своєї експанзії не було багато симпатиків незалежности України (тодішні голоси німецької преси) — знайшли вони доступ і спільну мову. Нашіж праві кола — одні свідомо, другі несвідомо — тільки фірмували цю плянову акцію. Це й є ґенезою гетьманського перевороту.. Він був диктований чужими нам інтересами. Це показалося дещо пізніше, осінню: договір з Доном та проголошення маніфесту про федерацію. Був це переходовий етап до майбутньої неподільної Росії. Говорити про те, що тільки соціяльне питання та квестія засівів і жнив стала безпосередньою причиною перевороту — надто вузький підхід до справи.

День 29 квітня 1919 р. був першим захитанням нашої державности. Колиб не цей переворот — українська державність було би устабілізувалася. Не було би пізнішого ферменту, не було би листопадового повстання.

Українські маючі кляси, як елємент більш деравно-творчий, повинні були виявити більше державного хисту. Повинні були інтереси держави поставити вище від своїх інтересів. Бо інакше закид матеріялізму й еґоїзму не може падати тільки на Ц. Раду, інтеліґенцію й селянство. („Нов. Час").

Володимир Левицький.

В РЯДАХ АРМІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕПУБЛИКИ (У. Н. Р.)

(12)

30. 7. Цілу ніч гудять гармати ліворуч нас, Від рана почалися гарматні бої в напрямі Чорткова. Там на позиції стоять Запорожці, ми ще далі в запасі. По наших частинах повторюється дезерція хлопців до інших частин, бо в нас брак одіння та інших припасів.

31. 7. На фронті йдуть дальші бої. Большевикам вдалося було прірвати фронт та заняти св. Білу Чортківську. Однак Запорожці їх з втратами викинули звідтіля. Також херсонська дивізія, що оперує над Дністром, мала троха потерпіти від комуни. На лівому крилі Поляки знов втікли далеко взад. Наші обози одержали наказ виїхати за Дністер до с. Олешова.

1. 8. Рано у нас поготівля; маємо відходити знов взад, бо наліво положення погіршилося. Однак наш відхід опісля відкликано.

2. 8. Рано привезли хлопці діличівське жито, щоби змолотити та змолоти для куріня. Однак його оставляємо, бо прийшов наглий наказ відворотv. Наліво прірвалися червоні в м. Джурині й дійшли швидше до постою штабу дивізій, як до нас. Сильно потерпіла запорозька дивізія. Відступаємо через с. Медведівці (10 км.), с. Підзамок (4 км.) до Бучача (3. км.). Наша бриґада одержала наказ здержувати червоний наступ. Вечером дійшли большевики під місто Бучач. Доносять нам, що Поляки в нашому запіллі втікають до решти на захід. Пізним вечером почалася сильна скорострільна та рушнична перестрілка з червоними під містом.

3. 8. Ціла наша бриґада в бою з комуною. Держимо причілок, однак під сильним напором ворога опускаємо його й відходимо до с. Озерянів (8. км.) спаливши всі мости на р. Стрипі. Маємо займити нові позиції від бучацького залізничого двірця до с. Нагорянки. Нині одержав я вістку про замордування Марійки Ґ. в Коломиї польським сержантом Зайлером. Вечером рушаємо назад до Бучача, де стоїмо до ранку. Штаб Армії наказав наступ на червоних; треба заняти лінію р. Серету.

4. 8. Рано фроловці та кінні сотні бриґад перейшли р. Стрипу та вислали далеко вперед сильні розвідки. Наша дивізія переходить в наступ. Переходимо р. Стрипу; 7. бриґади полк. Шандрука (нашої дивізії) дістала сильне доповнення бувшими бредівцями-Українцями, які досі сиділи в таборах інтернованих у Ланцуті. Все це гарно одіте та доволі їх прибуло. В с. Трибухівцях стрінули наші всього пятьох червоних кіннотчиків-розвідчиків, з яких тільки один втік; інші зарубані. Над вечір відступаємо назад. Був це тільки удаваний наступ, щоби відтягнути червоних з інших участків нашої армії, де вони особливо докучають своїми атаками. На фронті остаються Запорожці; ми йдемо в запас через села Озеряни, Григорів до с. Савалуски (20. км.) де й спочиваємо на майдані біля церкви. Кватир брак, бо зійшлася ціла 8. бриґада та 2. кінний полк. Нині з недогляду обстріляла наша панцирка своїх, приймаючи їх за большевиків Убито 3 козаків та ранено одного полковника.

5. 8. Пополудні прийшов наказ про новий наступ наших частин на цілому фронті. Виходимо через с. Озеряни й м. Бучач до оселі Гаї, де всього є 30 хат.

6. 8. Рано завертають нас до с. Жизноміра. Звідсіля йде піхота й кіннота в наступ через р. Стрипу. На переді нас велика канонада; наші бють сильно по червоних позиціях. Большевики держаться в окопах зі всесвітньої війни. Також завзяті бої ідуть в районі с. Медведівців, де червоні зібрали більші сили й думають іти в протинаступ. Наш наступ далеко не зайшов; бо по обидвох боках червоні мають успіхи; не можемо вириватися на небезпеку обходу. 7. бриґада втратила в бою 4 старшин та 12 козаків. В ночі вертається наш курінь під с. Жизномір.

7. 8. Відходимо далі назад. Йдемо через місточко Бариш (7 км.), де є млин, а вулиці села обсаджені деревами, через с. Вербятин (3. км.), с. Озеряни знов до с. Саволуски (5 км.) Тут перебуваємо до год. 5. пополудни й знов до с. Озерян. Цілу ніч держимо строге поготівля, бо на фронті неясне положення. Там стоять тепер Запорожці. Одержано відомісць, що червоні вже під Варшавою. Поляки евакують також Львів, бо бої йуть в районі ст. Красне. Загальне положення дуже критичне. Наша армія маневрує самостійно та своїми операціями держить просто себе чисельні червоні сили, щоби Полякам було лекше. Все це діється тоді, як армія без одіння та технічного виряджения. А „союзники" маючи сотні тисяч вишколеного війська та знаменитий технічний виряд — з усім тим утікають панічно перед червоною босотою. На р. Збручі були ми свідками скандальної події, як ціла польська сотня з „паном поручніком" втікла на вид 10 кінних, що їхали зза Збруча, думаючи, що це червоні. Тимчасом це була розвідка нашої кінноти, що зблудила і верталася польським участком. Однак польських „героїв" не було вже стпромоги завернути, бо все розбіглося. Тепер ми раді, що їх нема в наших ділянях, бо безпечніше стоїться на фронті.

8. 8. Рано спокійно. В ночі перейшли були большевики на цей бік Стрипи, однак опісля завернулись. Пополудні сильна скорострільна стрілянина ліворуч. Стоїмо як запас Запорожців. Одержано вістки, що червоні змагаються дійти до німецьких границь. Польські часописи пишуть отверто про загрозу Варшави (80 км.). Ґалецкі, ґенеральний делеґат на Східну Галичину, запросив нашу делеґацію на перетовори. Наші зажадали знесення всіх виімкових заряджень для місцевого населення. Головний отаман вислав письмо до польської влади, вставляючися за галицькими Українцями. Також влада У. Н. Р. вислала до держав Заходу меморіял, у якому виступає проти мира з большевиками. В ньому сказано: український нарід не спічне так довго, аж доки не звільнить цілої української території зпід московського ярма. Доказом невдоволення українських мас із панування червоного терору є великі повстання селян на Київщині, Полтавщині та інших землях. Скільки правди в цих вістках — годі нам судити, бо ми одержуємо звичайно устною почтою всякі новини, а перебуваючи в атмосфері фронтового напруження приймаємо все нам корисне за добру монету.

9. 8. Рано трівога. Комуна прірвалася на Запорожцях і заняла в ночі м. Бучач, а рано пробувала далі посунутися. Наш курінь пішов у допомогу й відпер червоних. Вертаємось назад у запас після вдалого відпертя їх. Тепер кружать всякі фантастичні поголоски й вісти. Нині новина, мовляв, Петрушевич плянує орґанізацію української армії в Чехії, щоби вдарити на Поляків. Після заняття Східної Галичини рушилаб велика армія— спільно - галицько-придніпрянська на большевиків. Не маючи звзку зі світом, душимося в задушній атмосфері щоденних несприятливих подій. Це дає підложе до творення щораз нових плянів та поголосок. Бажаємо собі щиро сповнення деяких із них.

10. 8. Пополудні повели наші наступ на Бучач і заняли його. Стоїмо на оболоню за селом Озерянами, бо в селі стоїть бригада та кінний полк Фролова, який збільшується кождого дня втікачами з інших частин. Замітне тепер явище, що частина, яка є сильною та завзятою в боях з червоними, притягає до себе кращий елемент козацтва. Особливо кіннота має успіх тепер та прибуток нових хлопців. Приїхав до нас командуючий Армією ґен. Павленко (старший) і робив перегляд полку Фролова.

11. 8. Пополудні повели червоні наступ і виперли кінну штабову сотню з Бучача. Наш курінь мусів відступити з Гаїв Нагорянських й став на горбах перед селом, де спинився червоний наступ.

12. 8. Наш курінь повів наступ на Гаї Нагорянські, а звідсіля заняв старі позиції над р. Стрипою в с. Нагорянці. Червоні наступали ліворуч й виперли Запорожців із їхніх позицій, які передше займала 7. бриґада, розташована тепер в с. Рукомиш. В ночі зміняю на позиції хор. Радюка, мого помічника. Штаб нашого куріня стоїть на полі в давнім російськім окопі.

13. 8. Штаб куріня переноситься на фільварок Гаї, де є гарний повний овочів сад. Наша панцирка обстрілює переправу на Бучач, де стоїть наша кінна штабова сотня. Вечером удавали большевики, що наступають — видаючи команди: „в брод, взводом плі!" (в брід! четою вогонь!) однак ми їм „впалили" туди скорострілами й вони замовкли. У них відбувається зміна, а саме 58 див. зміняє 41. Також підтягнула комуна свою кінноту під Бучач. Ніч спокійна.

(Дальше буде)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ШАНГАЙ, КИТАЙ.

Французи й Москалі заборонили панахиду по Т. Шевченку.

З невеличкого в 3—4 членів гуртка Українська Громада в м. Шангхаю розрослась, що тепер налічує понад 100 дійсних членів, а з родинами, то багато поза 200. Не було щемісячного засідання, деб не було 5—6 заяв про вступ членів до громади. Засідання Громади провадились що тижня, а тому Громада безупинно росла й росла. Членами її є Українці з Галичини, Кубані, Зеленого Клина, Українці з Америки, а також з Великої України. Маємо і пан-отця академіка. Всі Українці, без різниці їхнього соціяльного походження та місця народження, приходили в домівку Громади, вступали в члени та проводили час відпочинку в рідному оточенню. Таксамо вони слухали викладів, які робилися в домівці, та оповідання про визвольну боротьбу, бачили українські прапори та портрети наших великих людей. Взагалі все українське оточення не могло не вплинути навіть на масу малосвідомого елементу, котрого багато є в Шангхаю. Цей елемент скоро проявив українське національне обличчє, з якого мешкань познікали двоглаві орли та портрети Миколи II. а появились українські прапори та тризуби. Особливо срібні тризубці, котрі тепер носять на одежі, не тільки в свята, а й що дня, можна бачити на вулицях і в крамницях на людях обого пола й ріжного віку.

Москалі українським обєднанням обурилися й погрожували зірвати український прапор з Громади. Вони повели агітацію серед мало свідомого українського елементу, але отримали відповідь: „Ми нікому не мішаємо, то ви не мішайте й нам". А на московські докази, що Громада існує за большевицькі гроші, тільки сміялись. Москалям стало ясно, що шангайська Громада не є малоросійська організація й що Громада стоїть на ґрунті безкомпромісової **незалежности** України, а також що Малороси скоро стають самостійниками. Тому Москалі рішилися за всяку ціну нас зліквідувати.

Користаючи з того становища, котре вони займають на службових посадах у Французів, а особливо у французькій поліції, вони підюджували проти нас Французів і на власну руку робили нам ріжні перешкоди.

Маючи стверджений генеральним консулем Франції статут і оповіщення головного начальника французької поліції, що Українській Громаді дозволяється істнувати й провадити свою працю, згідно зі статутом, на терені французької концесії, правління Громади розвинуло активну працю національного характеру. На 11 березня була призначена панахида по Т. Шевченку в помешканню домівки. Запрохано пан-отця і було оголошено в часописах. Дня 10 березня, в 6-тій годині ввечір, прийшов Москаль, службовець французької поліції, і категорично заборонив (словесно) служити панахиду по Шевченку та вимагав негайно спростування в часописах, що панахиди не буде. Секретар Громади, п. Тоцький, побалакавши з деякими членами, щоб не мати з поліцією непорозумінь, за пізним часом, дав спростування до часописів телефоном. На другий день, 11 березня, голова, заступник голови та секретар Громади пішли до французької поліції, де в політичнім відділі визначну ролю відграють Москалі. Там нашим представникам сказали: що це непорозуміння, але всетаки щоб вони подали до поліції заяву й поліція надішле тоді свої правила, котрим має кермуватись уряд Громади. Служити панахиду нам таки не дозволили. В домівці відбулися: промови, реферат, деклямації, а гостей почастовано склянкою чаю. Заступникови голови, інж. Опадчому, було доручено поладнати з поліцією відносно правил. П. Опадчий кілька разів звертався до поліції й все отримував відповідь: „Ви проваджте своє громадське життя й працю, як і до цього часу, а правила ми скоро надішлемо."

Правління Громади постановило влаштувати великий концерт-вечір в память Шевченка й ужити заходів, щоби були присутні в більшости чужинці. Реферат мали виголосити в українській та англійській мові. На концерті ухвалено було владити благодійну льотерію на українські потреби. Б. Важеніна та п. Левенець обійшли з підписним листом від Громади всю центральну територію Шангаю, збираючи ріжні речі для льотерії й одночасно пропагуючи український концерт. При цім зазначу: найдоброзичливіше віднеслись Японці, а за ними Хінці. Найбільш ворожо, очевидно, Москалі. Концерт був призначений на 5 квітня. Коли вся підготовча праця була закінчена, понесли до поліції афіші, щоб на них поліція поставила свої печатки й цим дала дозвіл на розповсюдження афішів по місті. Поліція дозволу такого не дала й концерт заборонила (нечувана річ в умовинах шанґгайського життя), а притім заявила: „Концерт влаштовує Громада, а Українська Громада є нелеґальна орґанізація". Після цього на другий день на імя голови Громади прийшов лист від головного начальника поліції, в котрім оповіщається, що Українській Громаді забороняється існування на французькій концесії, а даний раніш на це дозвіл відкликається.

Нема ніякого сумніву, що це робота „братів". Від часу існування Громади Москалі ввесь час похвалялись: „Хахли будут пріхлопнути". Ми досить добре знаємо „братнє" до нас відношення Москалів, але це провокаційне, юдине діло робиться іменем Франції — народу демократичного. Та мало того, що заборонено істнування Української Громади на терені французької концесії, але заборонено й українські зібрання з попередженням, що коли Українці будуть збиратися, то будуть заарештовані й покарані як криміналні злочинці. Цей варварський виступ супроти Українців здивував інші національности, як Кавказців і Татар. Тим більше, що Українська Громада, ані окремі її члени не дали найменьшої причини до цього. В той час московських ріжних організацій намножилось як печериць після дощу, а декотрі з них мають виразно хуліґанський характер.

По розвязанню Громади відбулася надзвичайна (таємна) нарада активних членів Громади, для вирішення громадських питань. Нашу Громаду Москвини зліквідували шахрайськими засобами, але ми не залишимо боротьби проти Москалів на терені Шангаю. Коли ми не виборемо права на істнування Громади на французькій концесії, то перейдемо на Міжнародній „Сеттельмент".

Кв...ко.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

PROTEST EXILE OF UKRAINIANS.

Letters protesting exiling of Ukrainians from Russia were to have been sent to the Russian government and all European ambassadors today by the eighteenth convention of the Ukrainian National Association now in session in the Book-Cadillac Hotel.

According to Dr. A. T. Kibzey, chairman of the press committee, Russia has sent thousands yearly into Siberia. The protest letters will represent 1,500,000 Ukrainians in the United States. There are 35,000 in Detroit.

The convention, which ends Sunday, has 300 delegates from 22 states and Ontario. Much time this week will be devoted to raising funds for building an Ukrainian pavillion for the World's Fair. Detroit's Ukrainians have pledged $1,000 toward the pavilion, which will cost $20,000.

(Detroit Times, May 17, 1933).

UKRAINIANS EXPEL COUNCILOR AS RED.

Resolution Is Passed Censuring Soviet.

More than 300 delegates at the eighteenth annual Ukrainian National Association convention in the Book Cadillac Hotel, rose to their feet Thursday to voice vehemently their vote to expel one of the 12 councillors of the society on charges of communism. The councilor shown to the door was Alexander Pytliar, of Brooklyn, N. Y.

Another resolution registered protest against Soviet Russia for expelling men and women from Ukrainian villages on the ground that they were opposing the Soviet regime. Every foreign ambassador in Washington, and the Leningrad Government itself, will receive copies.

Joseph Charnoske, Detroit attorney, presented a State certificate of authority to the society to conduct insurance business in Michigan. Joseph Reault, deputy insurance commissioner of Michigan, was another speaker Wednesday.

Change from use of the actuarial tables of the Fraternal Congress to the "American experience" tables used by life insurance companies was approved. Election of officers is slated Friday, Dr. A. T. Kibzey, of Detroit, chairman of the publicity committee, announced. Omar E. Malisky, Cleveland attorney, is presiding at the convention.

(Detroit Free Press, May 18, 1933).

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана членниця Тов. Зап. Січ, від. 155 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головний управі У. Н. Союза за уділення мені запомоги в сумі $50, котрі мені стали у великій пригоді, на дальше лічення моєї тяжкої слабости. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Ева Рожик.

Я, нижче підписаний член від. 371 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі мені стали великою помічю в моїм теперішнім прикрім положенню. Також дякую щиро місцевим урядникам за їх труд.

Гр. Романків.

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $25, котрі мені стали великою помічю у моїй слабости. Також дякую урядникам Бр. Сош. св. Духа, від. 237, за їх труд.

Анна Сірацька,
Честер, Па.

Я, нижче підписана членниця У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення посмертного по моїм чоловіку Григорію Матківськім. Також щиро дякую урядникам від. 237 в Честер, Па., за їх труд.

Марія Матківська.

Гліб Лазаревський.

ГЕТЬМАНЩИНА

(Проф. Дмитро Дорошенко. Ілюстрована історія України 1917 — 1923 р.р.).

(3)

А вже 25 квітня фельдмаршал Айхгорн видав свій знаменитий наказ про заведення на Україні німецьких полевих судів, яким, між іншим, мали підлягати всі вчинки проти громадського порядку (стор. 32); в ночі на 27 квітня німецьке військо обеззброїло першу дивізію синьожупанників, майже єдине регулярне українське військо в Київі (стор. 33); 28 квітня німецьке військо підчас засідання Центральної Ради провело відомі арешти представників влади на Україні, — дискредитуючи тодішню українську владу, а 29 квітня союз земельних власників, утворення якого, між іншим, шановний автор, на жаль, у своїй „історії" зовсім обминає, і який складався, як відомо, з великих земельних власників на Україні, що мали занадто мало спільного з українством, — розпочав свій зізд (стор. 35).

Німці, що, керуючись наказом з дня 25 квітня, не дозволили жадних прилюдних зборів у Київі, проте дозволили зібратись кількам тисячам учасників зїзду земельних власників.

Невтралітет, як бачимо, безмірно більший, ніж лише дружній.

Цікаво відмітити таких членів президії цього зізду, як зазначений вже вище Вороновиц (голова зізду), Гуляницький, Базарський, Ракович, Люц, Висоцький, Бродський князь Голіцин (стор. 35), мабуть всі вони не так цікавилися „початком творчої діяльности українського народу, зміцненням його державности", як урятуванням своїх лятифундій на терені України.

Не будемо зупинятися на самому проголошенню гетьманства й вибранню гетьмана в будинку цирку Крутикова, де на даху стояли німецькі кулемети; вважаємо лише за потрібне навести одну цитату з „історії" з приводу цього.

„Так відбулося проголошення гетьмана Павла Скоропадського, одно з імпозантніших у цілій нашій історії, якщо пригадати обставини, при яких і при якому числі учасників відбулися вибори, наприклад, Івана Виговського, Петра Дорошенка, Івана Скоропадського, Пилипа Орлика, Данила Апостола, Кирила Розумовського. Всі вони були вибрані таксамо в присутности на Україні чужої сили — татарської, московської, шведської. Але ці сили були значно менше невтральні й більше впливали на вибір, ніж тепер Німці, та й самі вибори відбулися при далеко меншому числі учасників, ніж вибори Павла Скоропадського. Ці вибори відбулися при надзвичайній однодушности й ентузіязмі" (стор. 38).

Хай читач уже сам судить за „точність" цих рядків та зате, чи не відбито зазначених подій в одному з кривих зеркал.

Отже союз земельних власників вибрав на гетьмана України Павла Скоропадського.

Далі шановний автор підкреслює, що жадні політичні угрупування на Україні не ставили опору гетьманському перевороти, доказуючи цим його популярність і непопулярність Центральної Ради. Що Центральна Рада за тих часів значно втратила свій попередній престіж серед багатьох кол, це не підлягає сумнівови, але й не легко було ставити опір переворотови, виконаному за підтримкою всемогутніх німецьких багнетів.

Висуває шановний автор ще таку парадоксальну, на його погляд, думку, що гетьмана з самого початку підтримували настроєні не національно верстви: Союз земельвласників і протофіс — обєднання промисловців, торговлі, фінансів і сільського господарства—(цікаво булоб до речі запитати, а де поділися національно настроєні військові українські круги й українське козацтво, що за них раніше згадував шановний автор?), національна-українська інтелігенція, соціялістична демократія й „розпропаговані" (стор. 47) від неї кола селянства та робітництва не тільки не підтримували гетьмана, але навіть ставилися до нього вороже.

„В той час, коли тисячі хліборобів, промисловців, торговельників виступали на зїздах, як Українці і в імя інтересів України, жменька соціялістичної інтелігенції тільки собі самій присвоювала монополь представляти українське громадянство (що ніби то неприхильно ставилося до вибраних гетьмана) й цілий український нарід" (стор. 59).

Боїмося, чи не скористав і тут шановний автор трохи з кривих зеркал та може й з обох разом.

Через цілу низку історичних причин на Україні при кінці російського панування майже не залишилося ані національної аристократії, ані національної буржуазії. Майже всі нащадки старих українських родів, великі землевласники були зросійщені ви чи не на всі 100 відсотків, і тому цілком зрозуміло, що коли вибухнула українська національна революція, то перед у ній взяли суто-національні-українські: інтелігенція, соціялістична демократія й „розпропаговане" селянство.

Як вони діяли, це вже інша річ, алеж ці таки елементи утворили самостійну Україну, і ось коли на Україні скоївся гетьманський переворот, коли його фактично заподіяла чужа узброєна сила, коли найголовнішу участь у цьому перевороті взяли зовсім чужі українству елементи, коли на гетьмана було поставлено Павла Скоропадського — а хто був Павло Скоропадський для тодішніх широких українських верств? Людина відома лише зі свого історичного прізвища, великий пан, аристократ, придвірний царський генерал — то цілком зрозуміло, що всі ці суто національні українські верстви в кращому випадку мусіли поставитися з деяким недовірям до нововибраного гетьмана, придивитися до нього, обізнатися з ним.

Ця „жменька", що на собі виносила ставлення царського режиму до української інтелігенції, демократії, селянства, що багатьома роками свого життя вистраждало для себе розуміння слів „українське", „Українська Держава", цілком зрозуміло, навіть погодившись з потребою перевороту, мала підстави побоюватися малознайомої, непевної постаті гетьмана, не кажемо вже за тих, хто в самому гетьманаті вбачав посягнення на здобутки революції.

А хтож був гетьман для цих великих землевласників, великих промисловців, торговельників? Усім їм добре відомий, з багатьома навіть поріднений, для деяких Павлусь, для деяких Павло, для більшости Павел Петрович. Добрий товариш, добрий однополчанин, чудова людина, член камарилі його імперат. величности, командир свого часу найкращого гвардійського полку, власник величезних маєтків. Для всіх них гетьманство, українська держава були не то якась гра в шаради з передягненням, не то аматорська вистава, яку влаштовував їхній загальний добрий знайомий Павло Петрович. Алеж ця, на їх погляд, оперета вратовувала їм їхні маєтки, їхні капітали, продовжувала можливости безтурботного існування на Україні, де так добре можна було хазяйнувати, навіть давала добрі гроші — платню за виконання тих або тих обовязків у державі Павла Петровича, а водночас тут же можна було цілком безпечно дочекатися упадку большевиків і повернутися до Петрограду вже зі стажем державних діячів, а може як кандидати до „справжніх" вже міністеріяльних тек.

Якже не погодитися на деяке перефарбування протягом певного часу, як не дякувати гостинному господареви, як не визнавати його „тисячами" всім цим землевласникам, торговельникам, промисловцям. Не даром цей самий „протофіс" мав піднести панові гетьманови дорогоцінну булаву!

І посунулися на Україну „урядовці, вчорашні великі люди, поміщики, земські діячі й просто цивільні, посунулися військові, що, бажаючи служити Росії, як із патріотизму, так і з бажання заробити на хліб щоденний, не мали куди йти, щоб не попасти в конфлікт із власним сумлінням.

(Далі буде).

ЧИ МОЖУТЬ ЧУЖИНЦІ НАБУВАТИ НЕРУХОМОСТИ В ПОЛЬЩІ.

Дня 4 березня 1933 р. появилось оповіщення міністра внутрішніх справ у Польщі у Вістнику Державних законів 202, яке подає повний текст розпорядку президента Річипосполитої з дня 3 грудня 1932 р. в справі набування чужинцями нерухомостей в Польщі. Новий розпорядок змінює в дечому закон з дня 24 березня 1920 р., який досі обовязував і його текст такий:

1. Набування чужинцями нерухомостей і то як фізичними так і правними особами, може мати місце тільки після попереднього отримання дозволу міністра внутрішніх справ, виданого в порозумінні з міністром військових справ. Щодо нерухомостей, які мають окреме значіння, як наприклад промислово-торговельне, рільниче або інше, рішення міністра внутрішніх справ западе крім нього в порозумінні з властивим міністром.

2. Міністер внутрішніх справ може в поодиноких випадках ставляти як набувцеви так і продавцеви, окремі умовини, від яких виповнення буде узалежнена можність доконання трансакції.

3. У дозволі мають бути подані: 1) особа набувця, 2) предмет набуття, 3) мінімальна сума набуття, 4) суттєві умови трансакції, а також спеціяльні умовини, поставлені по думці ст. 2 нинішнього закону. Дозвіл важний на час чотирох місяців. Продовження того реченця не є дозволене. Якщо акт набуття у цьому часі не буде виготовлений, дозвіл тратить свою силу.

4. Рішення міністра внутрішніх справ не вимагає обоснування і не підлягає ніякому запізванню.

5. У випадках, передбачених у статті I. цього закона, не вільно виготовляти і затверджувати правних актів, ані на тих актах удостовірювати підписи сторін, а гіпотечні власти не можуть переписувати титулу власности на набувця без зложення дозволу міністра внутрішніх справ, а також урядового доказу, що виконано ті умовини, які по думці дозволу повинні бути точно узгляднені під строгістю неважности актів усіх умовин, наведених у дозволі.

6. Чужинці повинні кождого разу перед участю в ліцитації нерухомости виказатися дозволом міністра внутрішніх справ на набуття даної нерухомости.

7. Набуття нерухомости чужинцем всупереч постанові цього закону є неважне. У випадку заключення трансакції всупереч цьому законови, про неважність орікають суди на жадання повітової власти загальної адміністрації, властивої з огляду на місцеве положення нерухомости.

8. Постанови цього закону не дотикають перенесення права власности на спадкоємців.

9. Виконання цього закону доручається міністрови внутрішніх справ у порозумінні з заінтересованими міністрами.

10. Цей закон набирає обовязуючої сили 8 днів після його оголошення.

З цього закону виходить: 1) що дозвіл для чужинців на набуття нерухомостей видає міністер внутрішніх справ (досі давала рада міністрів на внесок міністра скарбу), 2) що цей дозвіл є важний на час чотирох місяців і що цей реченець не може бути продовжений, 3) що рішення міністра внутрішніх справ не можна оспорювати при помочі позву до Найвищого Адміністраційного Трибуналу, і що міністер у свойому відмовному рішенні не потребує навіть подавати мововів рішення, тобто причини відмови, 4) що набуття чужинцем нерухомости без такого дозволу міністра внутрішніх справ є неважне, та 5) що про неважність рішають суди на внесок старосты тої місцевости, у якій лежить нерухомість.

Еміґранти, які набули громадянство у Злучених Державах, у Канаді, в Бразилії, в Арґентині або деінде, не можуть набути в Польщі нерухомости, тобто купити ґрунт, ліс чи дім без окремого попереднього дозволу міністерства внутрішніх справ у Польщі. — („Український Еміґрант").

ВЕЛИКИЙ КИТАЙСЬКИЙ МУР — НАЙБІЛЬШИЙ ЦВИНТАР У СВІТІ.

Відомо, що великий китайський мур належить до найбільших будівель світа. Довгий він 4,000 миль, високий 6—9 метрів, широкий в основі 7.5 м., а на верха 4.5 м., так, що по мурі можуть переїздити попри себе пять їздців, бо він виложений дуже добре цеглою або камінними плитами. Фіндаменти муру є камінні, потім іде цегла довкола, а в середині мур виповнений землею або піском.

Коли в 1790. році великий китайський мур відвідала місія льорда Макартнія, обрахували тоді, що для побудування його треба було більше цегли та каміння, ніж для збудування всіх будівель, які тоді були на островах Великої Британії. Інший історик обрахував, що з цегол, каміння та насипу великого муру можна було би побудувати мур довкола земської кулі на рівнику, отже 40,000 км. довгий, 4.40 м. високий і 0.90 м. широкий. Інжинїри, які оглядали великий мур у Нанкові, обрахували, що кошти будови такого муру винесли би нині коло пів біліона, себто 500 міліонів фунтів стерлінгів.

Цей страшний мур побудували в роках 220— перед Хр., за основника династії Китаю, як йому пощастило злучити всі февдальні держави старого Китаю в одну величезну державу, себто нинішній Китай. Він постановив так обороняти свою державу перед північними варварами, які їй, як твердили пророцтва, найбільше загрожували. Побудування муру мало служити й іншим цілям. Проти великого політичного діла, себто злуки країв в одну державу, виявився теж і спротив. Спротив цей можна було зломити так, що дано працю багатьом людям. Воєнні полонені, злочинці з цісарських тюрем, нечесні службовці, нельояльні державні мужі були між робітниками, а хоч більшість із них були не привикли до такої праці, виконали її за двацять літ так добре, що вважали це чудом.

Хоч ствердили, коли мур побудовано, то годі ствердити докладно, скільки робітників працювали при цьому. Дехто здогадується, що там працював міліон людей, китайські історики кажуть, що працювали трох людей на десять, а традиція каже, що занятих було 60% всього мужеського населення. Робітників підганяли до роботи строгі наставники. Коли котрий з робітників помер із перевтоми, його кидали в середину муру та замуровували. Так замурували там стільки людей, що можна говорити про великий мур як про найдовший цвинтар на світі.

В аптиці.

— Добрий день! Чи то ви власник аптики?

— Так, пане.

— А чи ви вже довго аптикарем?

— Самособою, добродію. Вже двацять два роки.

— І ніколи не помилилися при зладжуванні лікарств?

— Алеж прошу вас!

— Прошу вас, будьте такі добрі, покажіть мені вашу диплому.

— Ось, прошу!

— Так... То можете мені дати за двацять центів цукорків проти кашлю!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЗІ СПОРТУ.

AMBRIDGE, PA.

Ukrainian Sitch Wins.

The fast stepping junior team of the Ukrainian Athletic Association Chornomorska Sitch, branch 6 of Ambridge, Pa., started their mushball season with two victories to their credit, the first game with the Trojan Jrs. 6-4, and the second game with the Cyclone Jrs. 4-2. The game with the Trojans was a regular nine inning game. Everyone showed their best form at playing and were glad to win. The score was 3-2 in favor of the Trojans till the 5th inning. Our second baseman John Gos's three-base-hit brought three runs in and later he scored himself, for the winning run. The game with the Cyclones Jrs. was a 16 inning-game. They were winning till the ninth inning when our shortstop Mitro Zatchey tied the score by hitting a two-base-hit and bringing one run in. In the 13th inning the Cyclones got 1 ahead and in the 16th inning Tony Yaworski's 3 base hit brought 3 in and later scoring himself in. Our next game is to be scheduled with the Brownie Boys, a fast stepping junior team who thinks they could defeat us, but we hope to show them what we can do.

Joseph Gebet,
Metro Zatchey.

1st with the Trojans Jrs.
2nd „ „ Cyclones Jrs.

	AB.	R.	H.	P.	A.	E.
Ukrainian Sitch	42	6	9	27	14	8
Trojan Jrs.	41	4	7	27	9	7

Summary:
Two base hits: Sikora, Gos, Zatchey.
Three base hits: Gos.
Double plays: W. Senko, Yercga, by Keber 1.
Struck out; by W. Molisky 1; by Keber 2.
Umpire: Barney.
Base on balls: W. Molisky 2;

	AB.	R.	H.	P.	A.	E.
Ukes'	62	4	13	48	13	3
Cyclone Jrs.	63	2	22	48	5	4

Summary:
Errors: Cyclone Jrs. 4; Verona, Benedict, Stonko, Quino; Ukes' 3; Zatchey, Homish, Yaworski.
Two base hits: Benedict, Mugra, Homizuk, Zatchey.
Three base hits: Yaworski.
Double plays: Verona to Benedict; Smith to Verona.
Base on balls: J. Gos 2; Smith 2.
Struck out: J. Gos 2; Smith 5.
Umpire: Zak.

АДРЕСА ВИСТАВОВОГО КОМІТЕТУ В ШІКАҐО:
Ukrainian Chicago World's Fair Exhibit,
9300 Cottage Grove Ave.,
Chicago, Ill.,

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(48)

Нарешті Тарзан уложив собі плян, як видістатися з цього страшного гнізда. Він знайшов невеликий виступ на скелі. Упевнившися, що виступ є міцний, Тарзан перетягнув через нього травяний шнур. Перетягнув він його удвоє. Потім почав поволі спускатися вниз, стараючися знайти місце на скелі, за яке міг би вчіпитися. Нарешті його нога намацала невеличкий виступ, на який він сперся. Пальцем лівої руки намацав дірочку й за неї вчіпився.

Потім почав поволі тягнути свій шнур за один кінець. Скоро шнур злетів зі скелі на плечі Тарзана. Хоч удар шнура був незначний, то Тарзан трохи не злетів у провалля, бо ледви тримався при скелі. Тут він обережно причіпив свій шнур за виступ скелі, як це він зробив був раніше. Тепер Тарзан почав спускатися в невідомість, не знаючи, чи знайде знову можливість змінити шнур. Спускатися доводилось дуже обережно й уважно.

Треба було ввесь час дивитися за відповідними виступами в скелі, щоб знайти місце, де можна би було змінити шнур на друге місце, поки він не скінчився в руках Тарзана. Тарзан робив кілька разів те саме, що з початку. Нарешті він знайшовся там, де гостра скеля почала замітно розширюватися. Тут уже було лекше спускатися й скорше можна було відшукати місця, відповідні для закріплення шнура. Тепер Тарзан почав скорше злазити зі скелі. —

Нарешті він опинився на ширшій скелі, яка була гейби основою для скелі з гніздом. Тут Тарзан перший раз підчас свого спуску зі скали зміг стати на скелі двома ногами й не триматися руками за неї, вчепившись мов репях. Тепер він уже мав нагоду спокійно оглянути свої поранення, які завдала йому своїми кігтями птиця-потвора. Таксамо він мав кілька глибших ран на тілі, які дістав, спускаючися зі скелі.